

HÅNDBOLD FOR ALLE

Casper Sejr Madsen
Fysioterapeut
Træner, Aalborg Kidz,
Friluftvejleder
Ungdomsskolelærer, UngAalborg
caspersejrmadsen@gmail.com

Da tidligere håndboldlandsholdspiller, Rikke Nielsen, i sensommeren 2016 startede Kidz Håndbold, adskilte tilbuddet sig, på papiret, ikke væsentligt fra de øvrige tilbud, som IH Aalborg tilbød. Det gjorde fremmødet og mediedækningen til gengæld, og siden er Rikke Nielsens projekt, Lykkeliga, blevet landsdækkende og har modtaget satspuljemidler. IH Aalborg har gennem tiden udført et kæmpe stykke arbejde for handicappede i Aalborg. Men hvorfor får netop dette projekt så stor opmærksomhed? Var det rent held, kendisfaktoren eller er tankerne vedrørende inddragelse af udviklingshæmmede i foreningslivet faktisk noget nyt? I denne artikel vil jeg forsøge at redegøre for de tanker og teoretiske overvejelser, trænerteamet har gjort sig i forbindelse med oprettelsen af Aalborg Kidz håndboldholdet.

Hvilket Sundhedssyn arbejdes der ud fra

I rapporten *Sundhedsprofil for voksne med helbredsrelateret aktivitetsbegrænsning og fysisk funktionsnedsættelse* fra 2014¹, står det klart, at helbredstilstanden for denne del af befolkningen er dårligere end resten af befolkningen. Tilmed har rapporten ikke haft mulighed for at indhente data på personer med psykisk og eller kognitiv funktionsnedsættelse. Rapporten antyder, at samfundet har svært ved at formidle viden om sundhed til denne målgruppe. Rapporten definerer sundhed ud fra WHO's definition og målgruppen scorer lavt både på den mentale, sociale og fysiologiske sundhed.

WHO's definition på sundhed, »en tilstand af fysisk, mentalt og socialt velbefindende og ikke kun fravær af sygdom eller skavanker«¹, er dybt integreret i Kidz håndbold. Mange af disse børn er født til en genoptræningsplan, og træningsenheden er deres andet hjem. Deres fysiske sundhed er der taget hånd om fra samfundets side, men det halter med den mentale og sociale sundhed. De er udfordret af, at

deresigestillede og skolekammerater oftest er spredt over et større geografisk område, som vanskeliggør simple legeaftaler. Det samme gør sig gældende for forældrene, som heller ikke har nogen at sparre med i deres nærområde eller omgangskreds. Helt subjektivt oplever jeg et kæmpe behov for ikke-institutionaliserede fællesskaber blandt både forældre og børn. Fællesskaber som kan rumme begrebet sundhed i den brede forstand.

Baggrunden for projektet

Da trænerteamet bag Kidz i 2016 udarbejdede baggrunden for projektet, havde vi ikke fokus på det rent fysiologiske. Alle i teamet kom fra en baggrund i foreningslivet og syntes, at de fysiologiske fordele var så åbenlyse. Bag et sådant tilbud var det vigtigere for teamet at fokusere på den mentale og sociale del af sundhedsbegrebet.

Kidz Håndbold er et tilbud for udviklingshæmmede i alderen 6-16 år. Kidz er organiseret gennem Idrætsforeningen for Handicappede i Aalborg (IH Aalborg) i samarbejde med Nøvling IF. Kidz træner hver mandag kl. 17-18 i Gistrup Hallen. Lykkeliga startede med udgangspunkt i Kidz, for at andre foreninger kan delagtiggøres i de gode erfaringer samt for at oprette en liga. Lykkeliga er en selvstændig institution og er ikke en del af IH Aalborg. Lykkeliga består af 5 ben: LykkeCup, Etablering og organisering af klubhold, Familiekoncept, Læringskoncept og Formidling til offentlighed. Læs mere på Lykkeliga.dk. Forfatteren til denne artikel er ikke en del af Lykke-liga, men træner i Aalborg Kidz.

Ved udarbejdelsen af baggrunden var det vigtigt at skabe en fælles forståelse af begrebet; »at være handicappet«. Vi har gjort brug af egne erfaringer, men er samtidig blevet inspireret af teorier om handicapforståelser. Der findes ikke en forkert handicapforståelse, men forståelsesrammen danner fundamentet for interventionen.

Handicapforståelser

I bogen »Handicap-psykologi« præsenteres fem forskellige handicapforståelser. Henholdsvis den biologiske, funktionalistiske, kulturelle, humanistiske og dialektiske.² I Kidz håndbold har trænerteamet en udpræget dialektisk handicapforståelse.

I den dialektiske samles aspekter fra de øvrige handicapforståelser, og bliver til et komplekst forhold mellem indre biologiske, og ydre sociale faktorer. Handicappet opstår i misforholdet mellem personens forudsætninger for at deltage i hverdagslivet, og hvordan de forskellige praksisser er indrettet. Til forskel fra de fire andre forståelser er handicappet her dynamisk, og ændrer sig både med tiden (udviklingen) og fra en praksis til en anden, afhængig af hvor lidt/meget der er gjort for at kompensere for handicappet. Handicappet konstrueres og rekonstrueres i en vekselvirkning mellem biologiske defekter, fysiske forhold, kulturen, betragtningen af handicappet i forskellige praksisser med mere.²

I Kidz tages der ikke udgangspunkt i diagnoser, men udgangspunkt i hvordan det enkelte barn reagerer i den givne situation. Teamet ønsker hver mandag at skabe en times magi, hvor spillernes handicap ikke eksisterer, fordi de ikke møder nogen begrænsninger, og fokuset er andetsteds. Et handicap defineres ofte af omgivelserne og sjældent af individet selv. Derfor er det vigtigt for træneren at være bevidst om sin handicapforståelse, da den har indflydelse på det enkelte barns handicap.

Teorien om Handicapforståelser er fra pædagogikken, og fysioterapeuter vil genkende ICF-modellen i de forskellige forståelser. Kritikere vil sige, at ICF samt WHO's definition af handicap er et udtryk for en funktionalistisk handicapforståelse, da måling og vurdering ikke er foreneligt med den dialektiske handicapforståelse. Efter at have studeret i både den pædagogiske og sundhedsvidenskabelige verden, er det mit indtryk, at sundhedsvidenskaben har en udpræget funktionalistisk handicapforståelse, og pædagogikken en udpræget dialektisk handicapforståelse. Dette er ikke en svaghed, men en styrke, så længe at der i begge paradigmer tydeliggøres pågældendes styrker og svagheder. Jeg

anerkender, at sundhedsvidenskaben vil have svært ved at påtage sig et dialektisk handicapsyn, da målinger her opfattes som et øjebliksbillede uden relation til konteksten. Dette udsagn vil mange anerkende, men samtidig også anerkende at evidensbaseret praksis kræver indsamling af data og vidensdeling.

For at give et eksempel på hvorledes handicapforståelse kan ændre hele forudsætningen for interventionen, vil jeg bruge mig selv. Tidligere betragtede jeg handicappede som unormale per definition, idet de afveg fra den biologiske normalitet, og min baggrund for at intervenere på området var ud fra teorierne om social anerkendelse. Jeg antog, at handicappede for at opnå social anerkendelse skulle udføre aktiviteter, som »normale« tillægger værdi. Min baggrund for at være håndboldtræner var, at handicappede skulle have samme tilbud som »normale«, og deres motivation var at blive ligesom »os normale«. Ud fra mødet med målgruppen indså jeg, at min tilgang var ensidig og et udtryk for grov stereotypisering.

At trænerteamet i Kidz håndbold har dialektisk handicapforståelse, skal ikke forstås som at andre med en anden tilgang, tager fejl. Vi er bevidste om, at tilbuddet befinder sig i fritidsregi, og derved ikke behøver at valideres. Dette giver en kæmpe frihed, men betyder, at tilbuddet kun kan fungere et sted, nemlig i fritiden.

Fordele ved konkurrence som motivation

Trænerteamets motivation for at starte Kidz var, at udviklingshæmmede børn ikke havde et reelt fritidstilbud på lige vilkår med deres jævnaldrende. Mange vil argumentere for at sådanne tilbud findes, men ikke efter teamets principper, som er således; *Kernen i en idrætsforening er konkurrencen eller målet, som man fælles arbejder henimod.* Faren ved et handicaptilbud kan være, at det er svært at finde nogen at dyste imod, og tilbuddene bliver ofte enkeltstående. Derved opnås der ikke et fællesskab omkring aktiviteten, og alle goderne ved foreningslivet udebliver. Ligeledes er det nødvendigt at diskutere motivationsfaktorer, når konkurrenceelementet udelades. Her er tale om fritidsaktiviteter, som bør være styret af en stærk indre motivation. Når konkurrenceelementet udelades, kan motivationen være at have det sjovt, være sund eller opleve fællesskabsfølelse. En stærk indre motivation for at være sund er nok umuligt hos børn, hvorimod det at have det sjovt samt være en del af et fællesskab, sagtens kan skabes. Idræt skal selvfølgelig altid være sjovt, men hvis morskab bliver målet i stedet for midlet, skaber det visse udfordringer.

Motivation og motorisk læring

Ud fra Fitts and Possners three-stage-model skal der rigtig mange gentagelser til før en bevægelse bliver lagret og tilstrækkelig autonom til at kunne indgå effektivt i en holdsport³. Set ud fra Ann Gentiles taksonomi skal man for at kunne agere i et miljø, hvor kroppen, medspillere, modspillere og bolden er i bevægelse, træne gentagne bevægelser i et mere stillestående miljø⁴. Dette er oftest ikke den mest spændende del af holdsport, og det er ikke træning af kaste- og gribebevægelser, som motiverer børnene til træning. At være i stand til at kaste og gribe er en basal håndboldfærdighed, som er essentiel for at vinde håndboldkampe, og skal derfor trænes, hvis målet er at vinde håndboldkampe. Hvis målet for træningen havde været motion og glæde, ville stillestående øvelser, som børnene ikke finder underholdende, undlades. Håndbold bliver midlet til at opnå målet, og spillernes udvikling som håndboldspillere, er principielt ligegyldig.

Er trænerne ikke bevidste om mål og middel, er risikoen, at der laves et tilbud, som på papiret hedder håndbold, men som i virkeligheden er forklædt motoriktræning, og hvorfor så kalde det håndbold? Trænerne i Kidz ønsker at udvikle sine håndboldspillere, og bruger kamp som et vejlednings- og motivationsredskab. Et eksempel på dette var efter Lykke Cup i 2017, hvor vi oplevede, at de andre hold var os langt overlegne ifm. skud på mål. Derfor begyndte vi at træne mere skud, og børnene var motiverede, fordi de også havde oplevet, at de andre var dem overlegne.

Normalitet

At være normal er et flittigt brugt, men sjældent veldefineret udtryk, når det omhandler mennesker. For hvad vil det sige at være normal? At være unormal er negativt ladet udtryk, og er udtryk for et vist paradoks, idet alle stræber efter at være lidt unikke. Kigges der på et holdfoto af børnene fra Kidz Håndbold ud fra en biologisk handicapforståelse og sammenholdes det med de øvrige holdfotos i Nøvling IF, står det klart, at holdet udseendesmæssigt adskiller sig fra normen. Kidz- holdet er meget mere end deres udseende, og at bruge betegnelsen unormal er unuanceret, da de er normale på mange andre områder. På værdier som glæde, engagement, taknemmelighed og høflighed, er Kidz- holdet også »unormalt«, idet de udtrykker disse følelser. Handicappede børn sidder ligesom alle andre børn hjemme i stuerne og drømmer om at blive professionelle håndboldspillere. Det bliver de aldrig, men det gør størstedelen af deres jævnaldrende heller ikke. Derfor er håndboldspillerne i Kidz normale.

Foregangskvinde for Lykkeliga, tidligere håndboldlandsholdsspiller, Rikke Nielsen med en glad håndboldspiller.

Foreninger som IH Aalborg og initiativer som Lykkeliga og Team Tvilling er med til at bekæmpe stereotyper og stigmaer omkring handicappede. Handicappede kan inkluderes i traditionelle idrætsforeninger, så længe de har en arena at dyste i. Ingen af trænerne i Kidz har en særlig faglig baggrund, og det eneste som adskiller tilbuddet fra andre er, at vi kan være 40 på én håndboldbane!

Alt ovenstående kunne omskrives, så det passer til enhver anden forening, og dette er intentionen med projektet. Vi er ikke bedre mennesker, fordi vi træner et håndboldhold for udviklingshæmmede, og vi gør det ikke af medlidenhed, men fordi der mangler et tilbud. Min motivation for at træne er egoistisk, idet disse børn konstant minder mig om at være glad og taknemmelig. Hvis det betragtes som normalt at kunne gøre andre mennesker glade, er vores håndboldspillere fuldstændig normale. Vi er et ganske almindeligt håndboldhold, som giver lidt flere krammere end andre.

En komplet referenceliste kan downloades på <http://www.boernefysioterapi.dk/om-os/born-i-fysioterapi/referencelister>

Alle fotos er fra Aalborg Kidz træningslejr i maj 2017.

